

Nyt fra Zoologisk Museum. Tilvækst i museets recente og kvartærzoologiske fuglesamlinger

NIELS OTTO PREUSS og KIM AARIS-SØRENSEN

(With an English summary: News from the Zoological Museum, Copenhagen. Accession to the recent and subfossil bird collections)

Som en orientering om Zoologisk Museums fuglesamlinger, såvel de recente som de kvartærzoologiske, har vi udarbejdet nedenstående oversigt. Det er vor intention med mellemrum at følge denne »opsamlingsoversigt« op her i tidsskriftet, for på denne måde at delagtiggøre andre i, hvad vore samlinger rummer og får tilført.

A. DE RECENTE SAMLINGER

1. Tilvækst til skindsamlingen 1975-1979

Zoologisk Museums skindsamling forøges hvert år med et større eller mindre antal skind. Disse skind tilvejebringes på forskellig vis.

Skind fra udlandet tilbyttes fra andre museer eller bliver direkte indsamlet i forbindelse med ekspeditioner, enkelte modtages som gave. Bytteforbindelserne skal hovedsagelig skaffe belæg for arter som vi ellers mangler i samlingerne. Som gave eller som tilbyttede har vi i årene 1975-1979 modtaget 3, 3, 76, 137 og 14 stk. Indsamlet under ekspedition: 139 stk. fra Peru i 1978. Af udenlandske fugle er der blevet tilvækstført 640 skind fra Philippinerne (Noona Dan Ekspeditionen, 1950-1952) og 2126 skind fra Tanzania (købt af plantagebestyrer Th. Andersen). Sammen med de skind der tidligere er tilvækstført fra Th. Andersen's Tanzaniasamling har Zoologisk Museum nu en af verdens bedste samlinger af østafrikanske fugle. Museet har desuden modtaget eksemplarer af den nybeskrevne Skotske Korsnæb *Loxia scotica* samt 8 eksemplarer af Taczanowskis Lappedykker *Podiceps taczanowskii*.

Fra Zoologisk Have i København modtager vi hvert år døde fugle, der siden som skindlagte indgår i vore samlinger. Det drejer sig især om arter, der ikke er repræsenteret i sam-

lingerne eller som kun findes i enkelte eksemplarer. I alt drejer det sig om henholdsvis 19, 22, 35, 10 og 38 stk. i årene 1975-1979.

Danske eksemplarer har vi skaffet ved køb i vildtforretninger, som gave fra enkeltpersoner, eller ved at vi selv eller vore kolleger har samlet friskdøde fugle. Endelig er nogle faldet ved fyr eller fyrskibe.

I oversigten nedenfor er anført alle danske skind, der i perioden 1975-1979 er indgået i samlingen. Da visse af disse fugle undertiden har ligget flere år i fryseren inden de er blevet skindlagt, kan man ikke direkte af tabellen udlede, hvor de er blevet indsamlet.

Endelig har vi modtaget et antal fugle fra Grønland tilsendt os fra forskellige findere eller konfiskeret af myndighederne. I alt drejer det sig om 1, 10, 8, 4 og 8 stk.

I ovennævnte periode har vi desuden som gave modtaget to ældre danske samlinger på henholdsvis 38 og 75 skind.

2. Tilvækst til de øvrige samlinger 1975-1979

Spritsamlingen: Er især blevet suppleret med kroppe af fugle, der er blevet skindlagt, men arbejde er i gang med opbygning af en samling af totalpræparater samt af mere eksotiske grupper således, at samlingen kan blive anvendelig for fylogenetiske studier.

Ægsamlingen: Er blevet forøget med en lille samling gamle danske æg, der i mange år havde været opbevaret på en skole.

Skeletsamlingen: Er blevet forøget med enkelte kropsskeletter. Disse stammer især fra fugle der er blevet skindlagte. I forbindelse med de mange knopsvanedødsfald i foråret 1979 har vi til skelettering indsamlet 57 ringmærkede individer af kendt alder. Endelig har vi modtaget nogle subfossile knogler af gej-

Tabel 1. Oversigt over tilvækst til skindsamlingen i perioden 1975-1979. (List of accession to the skin collection 1975-1979).

	1975	76	77	78	79
Sortstrubet Lom <i>Gavia arctica</i>		1			4
Rødstrubet Lom <i>Gavia stellata</i>	1	1			5
Hvidnæbbet Lom <i>Gavia adamsii</i>					1
Sorthalset Lappedykker <i>Podiceps nigricollis</i>	1		1		1
Toppet Lappedykker <i>Podiceps cristatus</i>	5	2			
Gråstrubet Lappedykker <i>Podiceps griseigena</i>			2		
Stor Stormsvale <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	1				
Skarv <i>Phalacrocorax carbo</i>		2			
Knopsvane <i>Cygnus olor</i>		3	1	3	
Grågås <i>Anser anser</i>		2	1		
Sædgås <i>Anser fabalis</i>					1
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>					1
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>					1
Gråand <i>Anas platyrhynchos</i>	1	1	2		
Krikand <i>Anas crecca</i>	1				
Spidsand <i>Anas acuta</i>			1		
Pibeand <i>Anas penelope</i>			1		
Knarand <i>Anas strepera</i>	3				
Skeand <i>Anas clypeata</i>	2	1	1		
Rødhovedet And <i>Netta rufina</i>					1
Taffeland <i>Aythya ferina</i>	1	1			
Troldand <i>Aythya fuligula</i>		1			
Hvinand <i>Bucephala clangula</i>	3				2
Ederfugl <i>Somateria mollissima</i>			1		3
Kongeederfugl <i>Somateria spectabilis</i>					1
Stor Skallesluger <i>Mergus merganser</i>				8	
Duehøg <i>Accipiter gentilis</i>					1
Spurvehøg <i>Accipiter nisus</i>	2		1	3	2
Musvåge <i>Buteo buteo</i>				2	1
Fjeldvåge <i>Buteo lagopus</i>					1
Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>			1		
Hedehøg <i>Circus pygargus</i>		1			
Tårnfalk <i>Falco tinnunculus</i>					3
Vandrikse <i>Rallus aquaticus</i>					1
Engsnarre <i>Crex crex</i>			1		
Rørhøne <i>Gallinula chloropus</i>			2		
Blishøne <i>Fulica atra</i>			3		2
Stortræppe <i>Otis tarda</i>					1
Strandskade <i>Haematopus ostralegus</i>		1			
Hjejle <i>Pluvialis apricaria</i>					1
Stor Præstekrave <i>Charadrius hiaticula</i>		1			
Hvidbr. Præstekrave <i>Charadrius alexandrinus</i>		2			
L. Kobbersneppe <i>Limosa lapponica</i>	1				1
Sortklire <i>Tringa erythropus</i>	1				
Rødben <i>Tringa totanus</i>	1				
Mudderklire <i>Tringa hypoleucos</i>		1			
Dobbeltbekkasin <i>Gallinago gallinago</i>					1
Enkeltbekkasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	5				
Tredækker <i>Gallinago media</i>		1			
Skovsneppe <i>Scolopax rusticola</i>		1			
Islandsk Ryle <i>Calidris canutus</i>	1				
Stormmåge <i>Larus canus</i>		3	2		
Sølvmåge <i>Larus argentatus</i>		3	5	9	35
Sildemåge <i>Larus fuscus</i>			3	9	8
Svartbag <i>Larus marinus</i>		2		4	4

Hættemåge <i>Larus ridibundus</i>	5		5	9
Sortterne <i>Chlidonias niger</i>			1	
Fjordterne <i>Sterna hirundo</i>	2	1	3	
Dværgterne <i>Sterna albifrons</i>				1
Lille Kjove <i>Stercorarius longicaudus</i>		1		1
Lomvie <i>Uria aalge</i>				3
Alk <i>Alca torda</i>				1
Tejst <i>Cephus grylle</i>	4	1		1
Lunde <i>Fratercula arctica</i>				1
Ringdue <i>Columba palumbus</i>				1
Tyrkerdue <i>Streptopelia decaocto</i>		2		
Gøg <i>Cuculus canorus</i>				1
Natugle <i>Strix aluco</i>				2
Skovhornugle <i>Asio otus</i>	1		1	
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>				2
Mursejler <i>Apus apus</i>	1			
Sanglærke <i>Alauda arvensis</i>		1		2
Bysvale <i>Delichon urbica</i>			1	
Krage <i>Corvus corone</i>		1		
Musvit <i>Parus major</i>				2
Blåmejse <i>Parus caeruleus</i>				1
Sumpmejse <i>Parus palustris</i>				1
Træløber <i>Certhia familiaris</i>				5
Korttået Træløber <i>Certhia brachydactyla</i>				2
Rødhals <i>Erithacus rubecula</i>				3
Nattergal <i>Luscinia luscinia</i>		1		1
Rødstjert <i>Phoenicurus phoenicurus</i>			1	
Solsort <i>Turdus merula</i>				2
Sangdrossel <i>Turdus philomelos</i>				1
Ringdrossel <i>Turdus torquata</i>		1		
Munk <i>Sylvia atricapilla</i>				1
Havesanger <i>Sylvia borin</i>			1	1
Løvsanger <i>Phylloscopus trochilus</i>				1
Gransanger <i>Phylloscopus collybita</i>		1		
Fuglekongesanger <i>Phylloscopus proregulus</i>				1
Fuglekonge <i>Regulus regulus</i>		8	2	1
Rødtoppet Fuglekonge <i>Regulus ignicapillus</i>	1	1		
Jernspurv <i>Prunella modularis</i>			1	5
Engpiber <i>Anthus pratensis</i>			1	2
Markpiber <i>Anthus campestris</i>		1		
Hvid Vipstjert <i>Motacilla alba</i>				1
Gråspurv <i>Passer domesticus</i>		1	2	4
Skovspurv <i>Passer montanus</i>			2	6
Kærnebidder <i>Coccothraustes coccothraustes</i>		5		
Grønirisk <i>Carduelis chloris</i>				2
Stillits <i>Carduelis carduelis</i>				1
Grønsiken <i>Carduelis spinus</i>		1		
Tornirisk <i>Carduelis cannabina</i>			1	3
Bjergirisk <i>Carduelis flavirostris</i>				1
Dompap <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	12	7	1	2
Bogfinke <i>Fringilla coelebs</i>		1		2
Kvækerfinke <i>Fringilla montifringilla</i>			1	
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>				1

fugl fra Funk Isle, New Foundland (tidligere yngleplads) samt subfossile skeletdele af 4 forskellige moaarter fra New Zealand.

3. Oplysninger om forekomst af sjældnere fugle i Danmark

Blandt de fugle vi har modtaget i årene 1945-1979 er der visse der fortjener en særlig om-

Tablet 2: Oversigt over sjældnere fugle indgået i de recente samlinger i perioden 1945-1979. (List of assession of rarer birds in the period 1945-1979).

Hvidnæbbet Lom <i>Gavia adamsii</i>	♀ ad	c. 15.10.49	Læsø
Hvidnæbbet Lom <i>Gavia adamsii</i>	—	00.04.67	Anholt
Hvidnæbbet Lom <i>Gavia adamsii</i>	♀ 2å	12.03.78	Nyord
Islom <i>Gavia immer</i>	♀	25.12.45	Helgenæs, Sydfyn
Sodfarvet Skråpe <i>Puffinus griseus</i>	♀ juv	20.10.63	Køge Bugt
Sodfarvet Skråpe <i>Puffinus griseus</i>	♂	21.10.67	Ulf sund, Møn
Stor Stormsvale <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	♀	01.11.46	Skagen
Stor Stormsvale <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	♂	08.10.50	Skjoldnæs Fyr, Ærø
Stor Stormsvale <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	♂ juv	10.11.53	Vyl Fyrskib
Stor Stormsvale <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	♂ juv	29.10.57	Blåvand Fyr
Stor Stormsvale <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	♂	12.02.59	Anholt Fyr
Stor Stormsvale <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	♀ ad	00.12.60	Lemvig
Fiskehejre, albino <i>Ardea cinerea</i>	♂ juv	01.07.54	Støvringgård
Dværgehejre <i>Ixobrychus minutus</i>	♀ juv	27.08.51	Bistrup
Jagtfalk <i>Falco rusticolus</i>	♀ juv	15.10.60	Nordby, Samsø
Lille Tårnfalk <i>Falco naumanni</i>	♂ juv	20.11.44	Hjulby
Kongørn <i>Aquila chrysaetos</i>	♀ juv	07.03.76	Sydfalster
Kongeederfugl <i>Somateria spectabilis</i>	♂ juv	22.11.57	Kalveboderne
Kongeederfugl <i>Somateria spectabilis</i>	♀ ad	16.11.74	Vallensbæk Strand
Stellersand <i>Polysticta stelleri</i>	♀	14.01.92	Stevns
Terekklire <i>Xenus cinereus</i>	♂	23.07.51	Amager
Stribet Ryle <i>Calidris melanotos</i>	—	00.08.50	Amager
Sabinemåge <i>Xema sabini</i>	♂ juv	15.11.45	Køge Bugt
Sabinemåge <i>Xema sabini</i>	♀ juv	16.10.63	Kalø Vig, Djursland
Lille Kjove <i>Stercorarius longicaudus</i>	♂	16.09.75	Saltholm
Lille Kjove <i>Stercorarius longicaudus</i>	♀ lå	14.09.79	Rågå, Lolland
Mellemkjove <i>Stercorarius pomarinus</i>	♂ juv	30.10.49	Kalveboderne
Storkjove <i>Stercorarius skua</i>	♀	05.10.48	Fyens Hoved
Søkonge <i>Alle alle</i>	♂	03.12.48	København
Stortrappe <i>Otis tarda</i>	—	00.08.28	Blommelyst, Fyn
Stortrappe <i>Otis tarda</i>	♂ ad	04.03.79	Reersø, Sjælland
Høgeugle <i>Surnia ulula</i>	♀ ad	10.01.62	Ringsted
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	♂	02.10.78	København
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	♀	12.02.79	Søborg, København
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	♂	13.04.64	Nykøbing Falster
Turteldue <i>Streptopelia turtur</i>	♂ juv	01.10.50	Højby, Sjælland
Alpesejler <i>Apus melba</i>	♀ juv	30.09.65	Blåvand Fyr
Ellekrage <i>Coracias garrulus</i>	♀	00.06.46	Åkirkeby
Hærfugl <i>Upupa epops</i>	♂	20.10.49	Gml. Holte
Hærfugl <i>Upupa epops</i>	♂	09.11.63	Masnød
Rødstrubet Piber <i>Anthus cervinus</i>	♀ juv	21.09.50	Amager
Rødstrubet Piber <i>Anthus cervinus</i>	♂	21.09.50	Amager
Rødstrubet Piber <i>Anthus cervinus</i>	♀ juv	25.09.51	Amager
Rødstrubet Piber <i>Anthus cervinus</i>	♂	05.09.54	Saltholm
Hvidbrynet Løvsanger <i>Phylloscopus inornatus</i>	—	17.10.73	Blåvand
Fuglekongesanger <i>Phylloscopus proregulus</i>	♂	19.10.77	Christiansø
Bjergløvsanger <i>Phylloscopus bonelli</i>	juv	13.08.66	Blåvand
Stor Græshoppesanger <i>Locustella fasciolata</i>	♀ juv	25.09.55	Lodbjerg Fyr
Vandsanger <i>Acrocephalus paludicola</i>	♀ juv	13.08.48	Blåvand Fyr
Rosenbrystet Tornskade <i>Lanius minor</i>	—	17.06.55	nær Odense
Rosenstær <i>Sturnus roseus</i>	♀ ad	20.05.45	Christiansø
Rosenstær <i>Sturnus roseus</i>	♂ ad	16.06.45	Springforbi
Modtagne æg:			
Sketork <i>Platalea leucorodia</i>	1 stk	31.07.43	Vejlerne, Thy
Rød Glente <i>Milvus milvus</i>	2 stk	02.05.47	Gl. Køge Skov
Rød Glente <i>Milvus milvus</i>	3 stk	07.05.48	Åshøj Skov, Køge

Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	2 stk.	00.05.53	Sparresholm
Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	1 stk.	14.05.55	Sparresholm
Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	2 stk.	00.00.57	Sparresholm
Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	1 stk.	00.06.60	Sparresholm

tale, nemlig sådanne der kun sjældent træffes i Danmark. Enkelte af fundene er tidligere blevet publiceret, men medtages alligevel her idet det er af værdi at vide, at belægseksemplaret findes i samlingerne.

I årene 1945-1979 har vi modtaget enkelte æg, hvoraf kun æggene af Rød Glente og Havørn skal nævnes. Glente-æggene blev konfiskeret af myndighederne i forbindelse med en retssag medens havørne-æggene stammer fra en rede på Sparresholm. Ægget fra 1955 havde et ca. 17 dage gammelt foster, hvorimod de øvrige æg alle var ubefrugtede/rådne. Disse æg blev på Naturfredningsrådets foranledning nedtaget efter at fuglene havde forladt rederne.

B. DE KVARTÆRZOOLOGISKE SAMLINGER

Langt den største del af de subfossile fuglefund, der indkommer til Zoologisk Museum, stammer fra arkæologiske udgravninger. Mosefundne fugleknogler fra naturligt aflejrede sø- og fjordsedimenter hører til sjældenhederne. Dette skyldes først og fremmest, at knoglerne og skeletdelene af de fleste af vore fuglearter er relativt små og lidet iøjnefaldende.

Men selv de større fuglearter er ikke, ved størrelsen alene, sikret en nænsom behandling, hvis de afdækkes under en eller anden form for jord- og anlægsarbejde. Det er nemlig ofte forbundet med ekstra besvær, straming af tidsplaner og direkte økonomisk tab at give sig tid til nærmere at undersøge og udgrave skeletdele. De færreste kan dog modstå synet af kranier med store, prægtige gevirer eller horn og skåner derfor disse trofæer. Uroksekraniet lægges tilside, hvorefter resten af det imponerende dyr bortgraves. I dette spil har fugleknogler eller sågar hele fugleskeletter ikke mange chancer.

De arkæologisk udgravede fugleknogler er derfor af allerstørste betydning for vor viden om den sen- og postglaciale fuglefaunas udvikling. De har desuden det fortrin, at de som oftest vil være veldaterede, eller i det mindste

vil kunne placeres indenfor så snæver en tidsramme, at de har faunistisk interesse.

Som en naturlig følge af disse fundomstændigheder, vil resultatet af det identifikationsarbejde, som udføres af kvartærzoologerne ved Zoologisk Museum, ofte blive publiceret som en del af, eller i forbindelse med den arkæologiske redegørelse. Det kan derfor være vanskeligt for den ikke-arkæologisk orienterede at finde frem til denne litteratur.

Efterfølgende oversigt over de i perioden 1965-80 publicerede arbejder omhandlende subfossile fuglefund fra Danmark er derfor ment som en håndsækning til de mange ornithologer, der arbejder med faunistiske undersøgelser af vor recente fuglefauna, og for hvem de enkelte arters tidligere udbredelse op igennem sen- og postglacialtiden har betydning for en samlet vurdering af artens nuværende status. Listens nedre grænse er sat til 1965, idet Løppenthin (1967) i sit arbejde om de danske ynglefugle i fortid og nutid, bringer henvisninger for hver art til den væsentligste litteratur, der indtil da forelå. Suppleres Løppenthins oplysninger således med efterfølgende oversigt, skulle man have et ganske godt overblik over den kvartærzoologiske litteratur, der beskriver tidligere tiders fugleliv i Danmark. Samtlige knoglematerialer, der omtales i det følgende, opbevares i Zoologisk Museums kvartærzoologiske samlinger.

Publikationer fra perioden 1965-80 omhandlende subfossile fuglefund fra Danmark:

Aaris-Sørensen, Kim 1976: A Zoological Investigation of the Bone Material from Sværdborg I-1943. - Arkæologiske Studier, III. København.

Fundomstændigheder: Boplads fra jægerstenalderen udgravet i Sværdborg Mose i Sydsjælland. Knoglematerialet er pollenanalytisk dateret til tidlig-atlantisk tid, og kan henføres til såvel Svend Jørgensens som Knud Jessens pollenzone VI. (Når der her og i det følgende anvendes betegnelserne tidligatlantisk og højatlantisk refererer det til Svend Jørgensens pollenzoner VI og VII (Jørgensen 1954)).

Arter: Lappedykker *Podiceps* sp., Rørdrum *Botaurus stellaris*, Sort Stork *Ciconia nigra*, svane *Cygnus* sp., gås *Anser* sp., Gråand *Anas platyrhynchos*, Krikand *Anas crecca*, Stor Skallesluger

- Mergus merganser*, Fiskeørn *Pandion haliaetus*, Musvåge *Buteo buteo*, Havørn *Haliaeetus albicilla*, Trane *Grus grus*, Blishøne *Fulica atra*, Ryle *Calidris alpina* og Svartbag *Larus marinus*.
- 1976: Knoglemateriale fra Svendborg. – Naturens Verden 5, 1976. København.
Fundomstændigheder: Knogler fra udgravninger af to hustomter fra Svendborgs middelalder.
Arter: Svane *Cygnus sp.*, Taffeland *Aythya ferina*, Troldand *A. fuligula*, Fløjlsand *Melanitta fusca*, Toppet Skallesluger *Mergus serrator*, Havørn *Haliaeetus albicilla*, Alk *Alca torda*, Ravn *Corvus corax* samt Tamgås *Anser domesticus* og Tamhøne *Gallus domesticus*.
- 1980: Atlantic fish, reptile, and bird remains from the Mesolithic settlement at Vedbæk, N. Zealand. – Vidensk. Meddr. dansk naturh. Foren. 142.
Fundomstændigheder: Udgravninger af 4 bopladser fra jægerstenalderen beliggende ved den lille, atlantiske Vedbæk Fjord. En lang række C-14 dateringer har vist, at udgravningerne spænder over et langt tidsrum fra ca. 5500-3000 f.Kr.
Arter: Rødstrubet/Sortstrubet Lom *Gavia stellata/arctica*, Krøltoppet Pelikan *Pelecanus crispus*, Skarv *Phalacrocorax carbo*, svane *Cygnus sp.*, Gråand *Anas platyrhynchos*, Skeand *Anas clypeata*, Taffeland/Bjergand *Aythya ferina/marila*, Hvinand *Bucephala clangula*, Ederfugl *Somateria mollissima*, Toppet Skallesluger *Mergus serrator*, Musvåge *Buteo buteo*, Havørn *Haliaeetus albicilla*, Tjur *Tetrao urogallus*, Trane *Grus grus* og drossel *Turdus sp.*
- Andersen, Søren H. 1975: Ringkloster, en jysk indlandsboplads med Ertebøllekultur. – KUML Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab 1973-74. Århus. Indeholder faunaliste af U. Møhl.
Fundomstændigheder: Boplads med yngre ertebøllekultur fra høj-atlantisk tid.
Arter: Svane *Cygnus sp.*, and *Anas sp.* og Havørn *Haliaeetus albicilla*.
- Brinch Petersen, E. & P. Vang Petersen 1979: Bergmansdal – for 7000 år siden. – Helsingør Bymuseums Årbog 1978. Helsingør. Indeholder faunaliste af U. Møhl.
Fundomstændigheder: Nødudgravning af boplads fra jægerstenalderen i forbindelse med husbyggeri på hjørnet mellem Strandvejen og Bergmansdalvej i Helsingør. Daterer sig til højatlantisk tid og indeholder såvel ældre som yngre ertebøllekultur.
Arter: Sule *Sula bassana*, svane *Cygnus sp.*, Fløjlsand *Melanitta fusca*, Musvåge *Buteo buteo* og Gejrfugl *Pinguinus impennis*.
- Hatting, Tove & E. Holm & K. Rosenlund 1973: En pelsjægerboplads fra Stenalderen. – Kaskelot nr. 10.
Fundomstændigheder: Submarin køkkenmødding fra Hjerck Nor ved Limfjorden stammende fra høj-atlantisk tid.
Arter: Svane *Cygnus sp.* og Fiskeørn *Pandion haliaetus*.
- Hatting, Tove 1974: Store Valby. Zoological Remains. – Hist. Filos. Skr. Dan. Vid. Selsk. bd. 8, nr. 1, part I. Fundomstændigheder: Udgravning af landsbyen Store Valby ved Slagelse. Knogleførende lag fra vikingetid, middelalder, renaissance og især nyere tid (ca. 1660-1774).
Arter: Havørn *Haliaeetus albicilla* samt Tamgås *Anser domesticus* og Tamhøne *Gallus domesticus*.
- 1978: Lidsø. Zoological Remains from a Neolithic Settlement. – Arkæologiske Studier, V. København.
Fundomstændigheder: Udgravning af bopladsen Lidsø, Lolland, fra bondestenalderen hørende til den mellemneolitiske periode, subboreal tid.
Arter: Svane *Cygnus sp.* og gås *Anser sp.*
- 1979: Knoglematerialet i Svendborg sammenlignet med andre byer: en analyse af knoglesvindets betydning for vurdering af artsfordelingen. – Skrifter fra Svendborg & Omegns Museum, bind 3.
Heri publiceres artslister fra Ribe, Svendborg og Viborgs middelalder: Toppet Lappedykker *Podiceps cristatus*, Skarv *Phalacrocorax carbo*, Skestork *Platalea leucorodia*, svane *Cygnus sp.*, Knortegås *Branta bernicla*, Troldand *Aythya fuligula*, Havlit *Clangula hyemalis*, Sortand *Melanitta nigra*, Duehøg *Accipiter gentilis*, Spurvehøg (?) *Accipiter nisus*, Musvåge *Buteo buteo*, Kongeørn *Aquila chrysaetos*, Havørn *Haliaeetus albicilla*, Agerhøne *Perdix perdix*, Stor Regnspove *Numenius arquata*, Lille Kobbersnepe *Limosa lapponica*, Alk *Alca torda*, Langnæbbet Lomvie *Uria aalge*, Ravn *Corvus corax* og Husskade *Pica pica*.
- Kapel, H. 1969: En boplads fra tidlig-atlantisk tid ved Villingebæk. – Nationalmuseets Arbejdsmark 1969. København.
Indeholder faunaliste af U. Møhl.
Fundomstændigheder: Boplads fra jægerstenalderens såkaldte ældre kongemosekultur i tidlig-atlantisk tid. Seks C-14 dateringer ligger mellem 5330 f.Kr. ± 120 og 5090 f.Kr. ± 120.
Arter: Sule *Sula bassana*, Sort Stork *Ciconia nigra*, Knopsvane *Cygnus olor*, And *Anas sp.*, Rød Glente *Milvus milvus*, Havørn *Haliaeetus albicilla*, Trane *Grus grus*, Sølvmåge *Larus argentatus*, Gejrfugl *Pinguinus impennis* og Krage *Corvus corone*.
- Liebgott, Niels-Knud 1979: Stakhaven. Arkæologiske undersøgelser i senmiddelalderens Dragør. – Nationalmuseets Skrifter.
Arkæologisk-historisk række Bd. XIX.
Indeholder faunaliste af K. Rosenlund.
Fundomstændigheder: Udgravning af det middelalderlige Dragør.
Arter: And *Anas sp.*, Gråand *Anas platyrhynchos* og Huldue (?) *Columba oenas* samt Tamgås *Anser domesticus* og Tamhøne *Gallus domesticus*.
- Møhl, U. 1966: Knoglematerialet. – I: Søren H. An-

Hvidklive *Tringa nebularia*.

Foto: Carsten Janus Andersen.

densen og C. Malmros: Norslund. KUML Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab 1965. Århus.

Fundomstændigheder: Boplads fra jægerstenalderen beliggende ved Norsminde fjord ca. 15 km syd for Århus. Bopladsen dateres til høj-atlantisk tid og i følge C-14 analyser til tiden omkring 3800 f.Kr.

Arter: Skarv *Phalacrocorax* sp., svane *Cygnus* sp., Gråand *Anas platyrhynchos*, Toppet Skallesluger *Mergus serrator*, Havørn *Haliaeetus albicilla*, Svartbag *Larus marinus* og Alk *Alca torda*.

– 1969: Knoglematerialet fra Pedersstræde i Viborg. – KUML Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab 1968. Århus.

Fundomstændigheder: Byudgravning fra Store Sct. Pedersstræde i Viborg med fund fra vikingetid, middelalder og renaissance. Fugleknoglerne er fundet i lag, der dateres til 800-1000-tallene.

Arter: (Tam) gås *Anser domesticus* og Krage *Corvus corone*.

– 1971: Et knoglemateriale fra Vikingetid og Middelalder i Århus. – I: H. Hellmuth Andersen, P. J. Crabb og H. J. Madsen: Århus Sønder vold. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter, IX. Århus.

Fundomstændigheder: Byudgravning på tomten efter det tidligere Hotel Skandinavien i Århus. Lag fra vikingetid og middelalder.

Arter: Rødstrubet Lom *Gavia stellata*, Sortstrubet Lom *Gavia arctica*, Alm. Skråpe *Puffinus puffinus*, Skarv *Phalacrocorax carbo*, Fiskehejre *Ardea cinerea*, Pibesvane *Cygnus columbianus*, Knopsvane *Cygnus olor*, Sædgås *Anser fabalis*, Gråand *Anas platyrhynchos*, Pibeand *Anas pene-*

lope, Skeand *Anas clypeata*, Trolldand *Aythya fuligula*, Sortand *Melanitta nigra*, Fløjsand *Melanitta fusca*, Stor Skallesluger *Mergus merganser*, skallesluger *Mergus* sp., Havørn *Haliaeetus albicilla*, Vandrefalk *Falco peregrinus*, Agerhøne *Perdix perdix*, Sølvmåge *Larus argentatus*, Alk *Alca torda*, due *Columba* sp., Ravn *Corvus corax*, Krage *Corvus corone*, Allike *Corvus monedula* samt Tamgås *Anser domesticus* og Tamhøne *Gallus domesticus*.

– 1971: Oversigt over dyreknoglerne fra Ølby Lyng. – Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie 1970. København. Fundomstændigheder: Boplads fra jægerstenalderen, beliggende 3 km nord for Køge. C-14 dateringer (3200 og 3370 ± 130 f.Kr.) placerer bopladsen i den sidste del af høj-atlantisk tid.

Arter: (Toppet) Lappedykker *Podiceps (cristatus)*, Krøltoppet Pelikan *Pelecanus crispus*, Sule *Sula bassanus*, Svane *Cygnus* sp., Gråand *Anas platyrhynchos*, Pibeand *Anas penelope*, Havlit *Clangula hyemalis*, Ederfugl *Somateria mollissima*, Lille Skallesluger *Mergus albellus*, Musvåge *Buteo buteo*, Havørn *Haliaeetus albicilla*, Hættemåge *Larus ridibundus*, Gejrfugl *Pinguinus impennis*, Langnæbbet Lomvie *Uria aalge*, Stor Flagspætte *Dendrocopos major*, Ravn *Corvus corax*, Skovskade *Garrulus glandarius* og drossel *Turdus* sp.

– 1971: Vejleby-fundets dyreknogler. – Lolland-Falsters Stiftsmuseums Årsskrift 1971.

Fundomstændigheder: Udgravning af bosættelse fra sen vikingetid og middelalder ved Vejleby, Lolland.

Arter: Råge (?) *Corvus frugilegus*, Huskade *Pica pica* samt (Tam)gås *Anser (domesticus)* og Tamhøne *Gallus domesticus*.

- 1979: Aggersund-bopladsen zoologisk belyst. Sva-nejagt som årsag til bosættelse. - KUML Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab 1978. Århus.

Fundomstændigheder: Boplads fra jægerstenalderen beliggende ved Limfjorden og C-14 dateret til omk. 3500 f.Kr., altså fra høj-atlantisk tids sidste del.

Arter: Sangsvane *Cygnus cygnus*.

- Ramskou, Thorkild 1976: Lindholm Høje Gravpladsen. - Nordiske Fortidsminder, Serie B, Bind 2.

Indeholder bestemmelsesliste af dyreknogler fra gravene af U. Møhl.

Fundomstændigheder: Udgravning af gravplads ved Nørresundby dateret til omkring 500-1000 e.Kr.

Arter: Dværgmåge *Larus minutus*.

- Rosenlund, Knud 1972: Zoological Material. - I: E. Brinch Petersen: Sværdborg II. A Maglemose Hut from Sværdborg Bog, Zealand, Denmark. Acta Archaeologica, XLII. København.

Fundomstændigheder: Udgravning af hyttetomt fra en af maglemosekulturens klassiske lokaliteter, Sværdborg Mose i Sydsjælland. Pollenanalytisk dateret til første halvdel af zone VI, tidlig-atlantisk tid.

Arter: Gråand *Anas platyrhynchos*, Stor Skalle-sluger *Mergus merganser* og Toppet Skallesluger *Mergus serrator*.

- 1975: Knoglematerialet fra jernalderbopladsen ved Nymølle. - Bornholmske Samlinger 1975.

Fundomstændigheder: Udgravning af ældre jernalderboplads ved Nexø Nymølle, Bornholm.

Arter: Havlit *Clangula hyemalis*, Svartbag *Larus marinus* samt (Tam)gås *Anser (domesticus)* og Tamhøne *Gallus domesticus*.

Fundene spænder over mere end 8000 år, fra maglemosekulturens jægerboplads i fastlandstidens sidste fase og frem til historisk tid med fund fra vikingetid, middelalder og nyere tid. Størsteparten af de undersøgte bosætninger er beliggende ved fjord og hav. Hovedparten af de 55 forskellige fugle, der er blevet identificeret, er derfor naturligt nok hav- og kystbundne arter.

Parenteser og spørgsmålstegn i de publicerede artslister, afspejler de vanskeligheder, der er forbundet med en artsbestemmelse af fugle baseret udelukkende på knoglekarakterer. Selv når man står overfor hele skelletter af recente fugle kan det sågar være umuligt at adskille nærtstående arter. Lettere bliver det da ikke, når bestemmelsen skal foretages på ét enkelt fragment, sådan som det er normalt i arbejdet med subfossile bopladsfund. Forklaringen på

dette må søges i generelt ringe bevaringsmuligheder for fugleknogler.

Skønt kun få »overlever«, så giver disse fugleknogler os dog mulighed for enten at følge en enkelt art »vertikalt« op gennem tiderne - her kan man f.eks. bemærke Havørnens meget hyppige optræden i de publicerede fund - eller for at brede sig ud »horizontalt« og beskrive en enkelt tidsperiodes avifauna. Fundene giver her særlig gode muligheder for en beskrivelse af den atlantiske periodes kystfauna. Littorina-havet har med sit stærkere tidevand, højere temperatur og saltholdighed kunnet præstere en høj primær produktion i de indre danske farvande. Dette afspejles naturligt i den rige fuglefauna ved vore fjorde og havkyster, karakteriseret ved arter som Krøltoppet Pelikan, Sule, Lomvie, Alk og Gejrfugl.

Desværre er ikke alle perioder lige så velrepræsenteret som den atlantiske, og derfor får alle nye veludgravede, veldaterede og veldokumenterede arkæologiske udgravninger også zoologisk interesse.

ENGLISH SUMMARY

News from the Zoological Museum, Copenhagen. Accession to the recent and subfossil bird collections.

This paper deals with the accession to as well the recent as the subfossil bird collections in the Zoological Museum, Copenhagen. Part A deals with the recent collections. The total accession of Danish birds to the skin collection is given in Table 1. Informations about rarer birds from Denmark, whether published earlier or not, are given in Table 2. In addition informations are given on accession from Greenland and abroad.

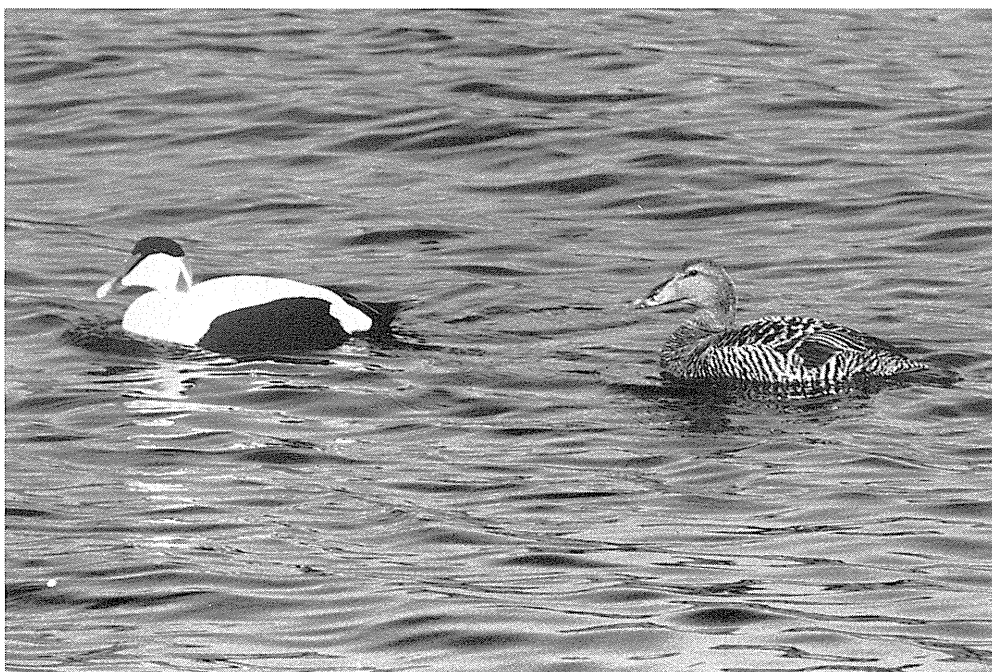
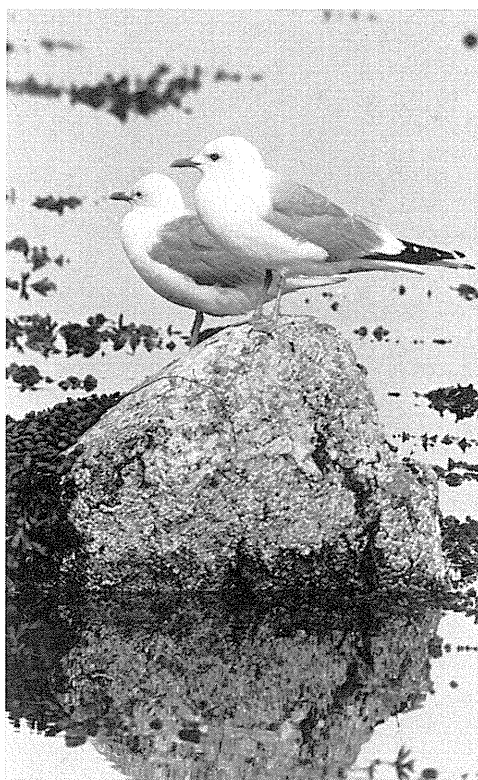
Part B deals with the subfossil collection. Papers dealing with subfossil findings of Danish birds published since Løppenthin 1967 are listed together with informations on finding details, dating of the findings and a list of species identified. All bones of these species mentioned are registered and kept in the collection.

LITTERATUR

- Jørgensen, S. 1954: A Pollen Analytical Dating of Maglemose Finds from the Bog Aamosen, Zealand. - Danm. geol. Unders. II R. Nr. 80, 159-187.
- Løppenthin, B. 1967: Danske ynglefugle i fortid og nutid. - Acta hist.Sci.nat.med. Vol. 19.

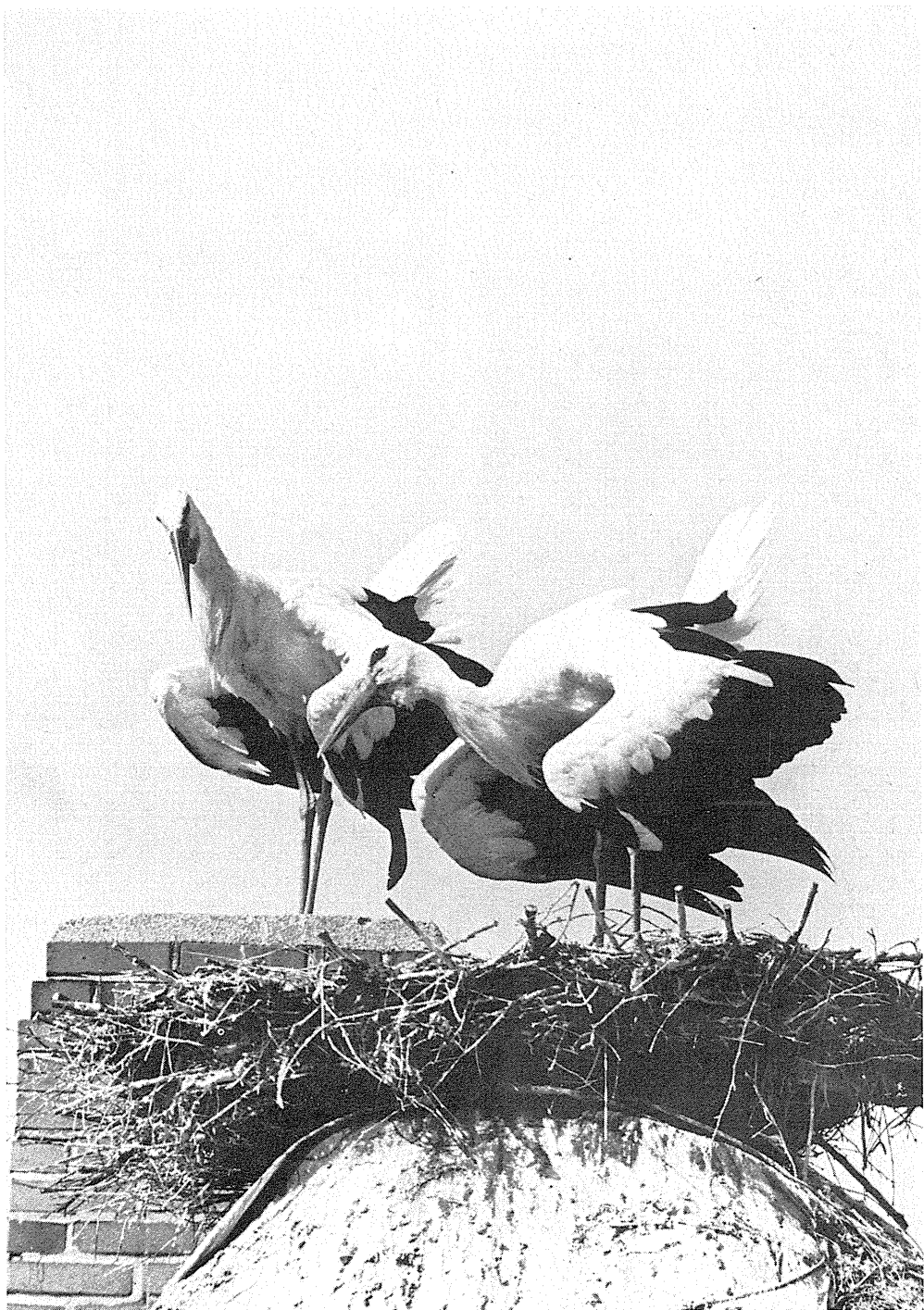
Manuskriptet modtaget 26. januar 1981.

Forfatterens adresse:
Zoologisk Museum
Universitetsparken 15, 2100 København Ø

Foråret er på vej.
Ederfugle, Stormmåger og Skarver.

Foto: Erik Thomsen.

Hvor mange ynglepar får vi i Danmark i 1982?
Hvid Stork

Foto: Erik Thomsen.